ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338.3: 338.012
DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/157-6

Бойко О. С.
кандидат економічних наук, старший викладач,
Одеський національний економічний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3089-9518
Гейко Л. М.
кандидат економічних наук, доцент,
Південний науковий центр НАН України і МОН України

Boiko Olga
Odessa National Economic University
Geiko Liudmyla
Southern Scientific Centre of the National Academy of Sciences
of Ukraine and Ministry of Education and Science of Ukraine

СУЧАСНИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНІ

У статті розглянуто сучасний стан підприємств олійно-жирової промисловості України та тенденції їхнього розвитку. Розраховано динаміку обсягу переробки олійного насіння українськими олійно-переробними підприємствами за видами олійних культур і побудовано прогноз загального обсягу переробки олійного насіння на 2021 рік. Проведено аналіз ринку олійної продукції. Досліджено проблеми, з якими стикаються олійно-добувні підприємства в сучасних умовах високої конкуренції на ринку олійної продукції. Головними з них визначено дефіцит олійної сировини і, як наслідок, невисокий рівень використання виробничих потужностей; незадовільний технічний стан підприємств і проблеми якості кінцевої продукції. Досліджено фінансові результати діяльності 34 підприємств олійно-жирової промисловості й окреслено напрями їх покращення.

Ключові слова: *олійно-жирова промисловість, олійні культури, ринок олійної продукції, експорт олії, прогноз, виробничі потужності, технічний стан підприємств, операційна діяльність, рентабельність підприємств.*

CURRENT STATE OF OIL AND FAT INDUSTRY ENTERPRISES OF UKRAINE

The article considers the current state and trends of the oil and fat industry enterprises of Ukraine. The peculiarities of the industry were determined, among which, first of all, the high level of concentration of production. More than half of the industry's production capacity is accounted for by large industrial groups and their share in the total production volume is constantly increasing. The industry is characterized by the use of resource-saving technologies, a high level of competition, export orientation of enterprises. The reasons that attract investors to invest in the creation of new oil production enterprises in Ukraine were investigated. The dynamics of the volume of oilseed processing by Ukrainian oil processing enterprises by types of oilseeds for the period 2013–2019 was calculated and a forecast of the total volume of oilseed processing for 2021 was built. Verification of the calculated forecast showed that an increase in oilseed processing should be expected. A mathematical method of trend equalization was used to smooth the effect of fluctuations. The trend was aligned by a linear equation. An analysis of the oil products market was conducted. The problems faced by oil companies in the current conditions of high competition in the market of oil products were studied. The shortage of oil raw materials and, as a consequence, the low level of capacity utilization, unsatisfactory technical condition of enterprises and problems of quality of final products are identified as the main ones. Diagnosis of the rate of renewal of the active part of fixed assets in the oil and fat industry has shown that it is low and the share of worn-out equipment exceeds 70%. Some equipment has been in operation for more than 20 years. The financial results of 34 enterprises of the oil and fat industry were investigated. The margin between the maximum level of profitability and unprofitability of operating activities exceeds 120 percentage points. The reasons for this have been clarified. the directions of possible improvement of financial results of activity of the investigated enterprises were outlined. In general, the study concludes that to maintain Ukraine's leading position in the world oil market requires improvement of organizational, economic, technical, technological, informational and innovative support of enterprises in the industry, as well as a significant improvement in oil quality and compliance with European and world standards.

Keywords: *oil and fat industry, oilseeds, oil market, oil exports, forecast, production capacity, technical condition of enterprises, operating activities, profitability.*

JEL classification: *C53, L70, O10, Q10.*

Постановка проблеми. Олійно-жирова галузь має стратегічне значення для України. Забезпечуючи споживачів своєю продукцією і виступаючи замовником та споживачем сільськогосподарської сировини і продуктів інших галузей, вона має мультиплікативний ефект міжгалузевих зв'язків. Виробництво в олійно-жировій

© Бойко О. С., Гейко Л. М., 2020

галузі є майже безвідходним. Олія, що отримується в процесі екстрагування, використовується для виробництва оліфи; шрот (макуха) є одним із компонентів для виробництва комбікормів для тварин; лушпиння соняшнику гранулюється і застосовується як альтернативне паливо; отриманий у процесі водної гідратації олії фосфатидний концентрат використовується завдяки високій біологічній цінності у хлібопекарській промисловості.

Особливістю вітчизняної олійно-жирової галузі є високий рівень концентрації виробництва. Більше половини виробничих потужностей галузі припадає на великі промислові групи, питома вага яких у загальному обсязі виробництва постійно збільшується. Галузі притаманні використання ресурсозберігаючих технологій, високий рівень конкуренції, інвестиційна привабливість підприємств, їхня експортна орієнтація та участь у продуктовій безпеці країни.

Україна отримала статус найбільшого в світі виробника та безумовного лідера серед експортерів соняшникової олії, якість якої визнана в більш ніж 124 країнах світу. Проте теперішній період функціонування олійно-жирової галузі зумовлений впливом значної кількості чинників, яким притаманний високий рівень варіативності.

Розвиток підприємств та оптимальне використання переробних потужностей потребують підвищення ефективності виробництва, стабільного та максимального їх завантаження, оскільки це буде визначати ефективність використання наявних ресурсів та устаткування. Тому є необхідність у ретельному аналізі та узагальненні сучасних тенденцій функціонування підприємств, що входять до олійно-жирової галузі України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі питання діяльності підприємств-виробників олії досліджувалися такими науковцями, як В.А. Гарбар, Т.А. Жадан, А.В. Казанджі С.П. Кашпук, В.М. Пилявець, А.В. Снєткова, А.В. Фаїзов. У їхніх працях переважно розглядаються питання структури переробки олійного насіння та експорту олійної продукції. Проте проблеми технічного стану підприємств олійно-жирової галузі, використання виробничих потужностей та фінансового стану потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз тенденцій, сучасного стану та проблем, що нині притаманні підприємствам олійно-жирової промисловості.

Виклад основного матеріалу. Лідируючі позиції олійно-жирової галузі пов'язані з тим, що виробництво рослинних олій стало однією з ключових галузей економіки країни. Сприятливий клімат, вдале застосування важелів державного регулювання щодо обмеження експорту олійного насіння, значні іноземні інвестиції та розвинута інфраструктура за короткий час перетворили вітчизняну олійно-жирову галузь в потужну індустрію, прибутковість якої постійно зростає. Зростання світового попиту на рослинні види олії та вищі, ніж на зернові культури, ціни стимулюють збільшення виробництва олійних культур у вітчизняному секторі економіки. Україна входить до п'ятірки найбільших світових експортерів олії. При цьому українські олійно-переробні підприємства працюють у жорстких конкурентних умовах. Як свідчать дані табл. 1, основною олійною сировиною, що переробляється вітчизняними підприємствами, залишається насіння соняшнику.

У 2019 році обсяг його переробки становив 12 855 825 тонн. Це становить 86,9% від загального обсягу переробки насіння олійних культур. Крім того, у 2019 році було перероблено 1 593 813 тон насіння сої (10,8%) та 340 729 тонн (2,3%) ріпаку.

За підсумками 2019 року олійно-жировими підприємствами України було перероблено 14 790 336 тонн олійного насіння, що на 12,8% більше аналогічного показника минулого року [1]. Лідерами з переробки були Миколаївський ОЕЗ Бунге (ТОВ «ЄТСК»), Запорізький ОЕЗ («Оптімусагро трейд») та Вінницький ОЖК.

Дані таблиці 1 дали змогу побачити динаміку обсягу переробки олійного насіння у 2013–2019 рр. і розрахувати його прогноз на 2021 рік (рис. 1).

Дані рис. 1 свідчать, що у 2020–2021 рр. слід очікувати зростання обсягу переробки олійного насіння. Для нівелювання впливу коливань було вирівняно тренд за лінійним рівнянням і, таким чином, отримано функцію y=7681478,71+980025,25tя, яка означає, що початкова швидкість зростання обсягів переробки становить 980025,25 тонн, а вирівняний річний обсяг переробки олійного насіння – 7 681 478,71 тонн. Розрахований коефіцієнт парної лінійної кореляції дорівнює 0,926, що свідчить про високий рівень точності та надійність.

Навіть в умовах фінансово-економічної кризи та карантинних заходів, зумовлених «COVID-19», у січні – квітні 2020 року зростання виробництва олії соняшникової перевищило 110%, соняшникового шроту – 106% порівняно з минулим роком [2].

Створені в Україні потужності з переробки олійних культур дають змогу переробляти весь вирощений урожай (соя, ріпак, соняшник). За останні п'ять років середньорічні виробничі потужності з переробки олійного насіння збільшилися на 8256,4 тис. тонн та станом на 01.04.2020 року становили 18 813,2 тис. тонн переробки соняшника та 2762,8 тис. тонн переробки сої. Однак через постійне нарощування виробничих потужностей та масовий експорт сої і ріпаку потужності не повністю завантажено (це при тому, що вироблені в Україні соєва і ріпакова олія, а також шрот мають попит на світовому ринку, особливо в країнах ЄС).

Таблиця 1

Обсяги переробки олійного насіння вітчизняними підприємствами у 2013–2019 рр., тонн

Види олійного насіння	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
соняшник	7612517	9966458	8130214	10156176	12046578	11518205	12855825
соя	577474	850882	899799	961002	984458	1297123	1593813
ріпак	115075	235685	343927	190984	194799	293788	340729
льон	384	1222	692	9270	14747	5120	0

Джерело: складено за даними [1]

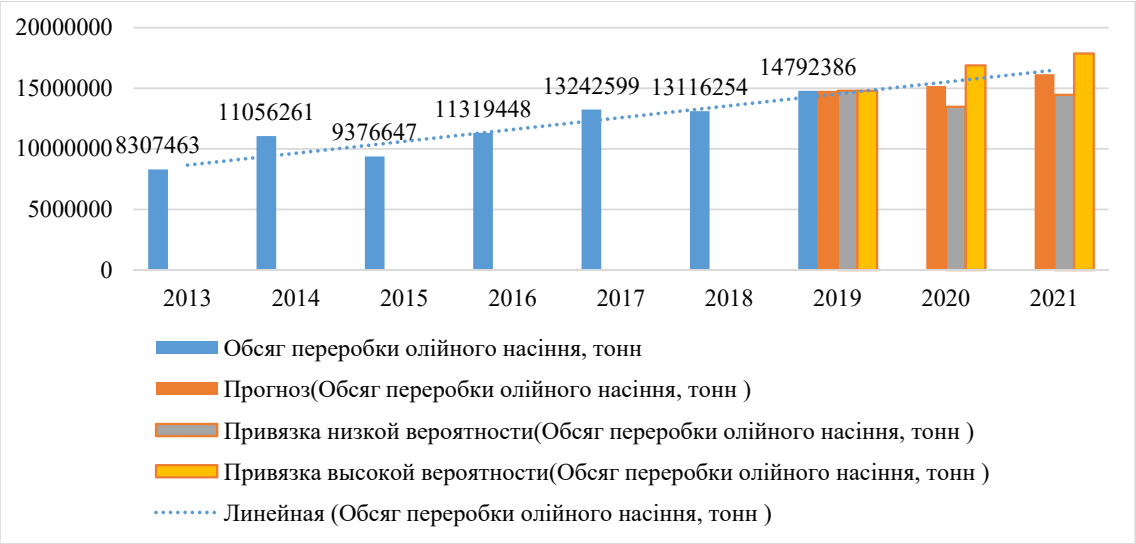

Рис. 1. Динаміка загального обсягу переробки олійного насіння, т

Джерело: розраховано автором

За даними [1], у 2019 році використання виробничих потужностей з переробки олійного насіння було на рівні 76,1%. Однією з причин низького завантаження виробничих потужностей підприємств є проблема забезпечення сировиною, яку кожне з них вирішує по-різному.

За даними Державної служби статистики України, у 2019 році вартість експорту насіння олійних культур становила 2,5 млрд дол. США. Це на 32% більше, ніж 2018 року. Обсяги поставок цієї продукції на зовнішні ринки збільшилися на 44% – до 6,9 млн тонн. Найбільшими для нашої країни стали закордонні продажі соєвих бобів – 3,6 млн тонн. Обсяги експорту ріпаку у натуральному виразі вдруге поспіль сягнули рекордної для України позначки – 3,2 млн тонн, перевищивши минулорічний рекорд у 2,4 млн тонн [3]. Частка експорту ріпаку становила 90%, тому ріпак в Україні вважається експортною культурою. Ключовими імпортерами українського ріпаку є країни-члени ЄС, які, як уже зазначалося, виробляють біопаливо із ріпакової олії. Останніми роками спостерігається тенденція до зменшення виробництва ріпаку власне в країнах ЄС, зокрема через надто спекотну погоду, що призвела до скорочення врожайності, тому виникає необхідність імпортувати сировину та вже готову продукцію з інших країн.

Результатом первинної переробки олійного насіння є олія і шрот. За 2019 рік нерафінованої олії було вироблено 5 996 774 тонни, що становить 113,9% до показників минулого року. Серед виробленої олії обсяги виробництва соняшникової олії становили 5 578 533 тонни, соєвої – 275 444 тонни та 142 797 тонн ріпакової олії. ТОП-12 виробників нерафінованих рослинних олій наведено в табл. 2.

Сумарно цими підприємствами було вироблено у 2019 році 53,3% усього обсягу нерафінованої олії. Обсяги виробництва рафінованої соняшникової олії в звітному періоді також зросли на 14,7% і становили 779 293 тонни проти 679 591 тонни у 2018 році. Найбільшу частку у загальному обсязі виробництва нерафінованої олії у 2019 році займали Дніпропетровський ОЕЗ (16,1%), «Дельта Вілмар Україна» (13,6%), ПОЕЗ-Кернел Груп (11,8%), ПП «Оліяр» (7,7%), Приколотнянський ОЕЗ (6,7%).

У 2019 році підприємствами галузі було вироблено 6 402 185 тонн шроту (макухи), що становить 113,2% до обсягів аналогічного періоду 2018 року. За прогнозами експертів, ринок соняшникового та соєвого шротів у майбутньому році буде дуже насиченим із рекордною світовою пропозицією. Попит же буде коригуватися подальшим розвитком COVID-19, а також відновленням попиту Китаю після африканської чуми свиней. У сегменті соняшникового шроту конкуренцію вітчизняним підприємствам становитиме Росія. Аналітики USDA в звіті прогнозують для обох країн нові рекорди зі збору соняшнику в сезоні 2020/2021 – в обсязі 17 млн тонн і 15,5 млн тонн відповідно [4]. Посилюється конкуренція зазначених двох країн і в Європі.

У 2019 році збільшилося виробництво продукції більш глибокої переробки, такої як маргарин, майонез та соуси. Виробництво маргаринової продукції підприємствами галузі зросло на 22 847 тонн (10,4%) і становило 242 484 тонни. Обсяги виробництва майонезів та соусів емульгованих в звітному періоді також зросли на 2,7% і становили 125 601 тонну, проти 122 262 тонн у 2018 році.

Позиції України на світовому ринку з експорту продуктів переробки олійного насіння з кожним роком посилюються. У 2019 році були встановлені абсолютні рекорди за обсягами зарубіжних поставок як соєвої олії – 375 тис. тонн, так і ріпакової олії – 151 тис. тонн. Втім, у групі жирів та олій визначальним товаром для експортних ринків залишається соняшникова олія вітчизняного виробництва. У 2019 році її експорт з України сягнув рекордного показника у 6,1 млн тонн, що на 9% перевищило показник 2018 року. Виручка від продажу соняшникової олії становила 4,3 млрд дол. США, що на 4% більше, ніж у попередній рік.

Імпортером номер один української соняшникової олії є Індія. У 2018/2019 МР Індія імпортувала 2,15 млн тонн, що становить 36% від загального обсягу експорту цієї продукції з України. Зростаючий попит

Таблиця 2

ТОП-12 виробників рослинної олії

Найменування підприємства	Обсяг виробництва, тонн		Частка ринку виробництва, %	
	2018 р.	2019 р.	2018 р.	2019 р.
1. ТОВ «ЄТСК» (Миколаївський ОЕЗ Бунге)	348 055	399 206	6,61	6,66
2. «Оптімусагро трейд» (Запорізький ОЕЗ)	341 584	369 651	6,49	6,16
3. Придніпровський ОЕЗ (м. Кропивницький)	239 630	284 366	4,55	4,74
4. Вінницький ОЖК	301 570	283 923	5,73	4,73
5. «Олсідз Блек Сі – ОЕЗ»	233 084	268 292	4,43	4,47
6. «Українська Чорноморська Індустрія»	236 964	263 184	4,50	4,39
7. Бандурський ОЕЗ	240 138	258 385	4,56	4,31
8. АДМ Іллічівськ	220 801	230 838	4,19	3,85
9. «ПОЕЗ – Кернел Груп»	205 271	216 495	3,90	3,61
10. Дніпропетровський ОЕЗ	211 959	214 350	4,03	3,57
11. «Дельта Вілмар СНД»	178 370	208 465	3,39	3,48
12. «Каховський ОЕЗ (Каргілл)»	186 865	199 969	3,55	3,33

Джерело: складено автором за даними [1]

на соняшникову олію на індійському ринку у зв'язку зі збільшенням чисельності населення в країні дає змогу припустити, що скорочення продажів у цьому напрямі не відбудеться.

За даними митної статистики, у січні – червні 2020 року експортовано основних видів олійно-жирової продукції (олія, шрот, маргаринова продукція та жири спецпризначення, тощо) на 3,7 млрд. дол. США, що на 19% більше відповідного періоду 2019 року. За цей період експортовано олій на 2,9 млрд дол. США (зростання на 23,6% до відповідного періоду 2019 року). Зокрема, експортовано олії соняшникової на 2,74 млрд дол. США, що на 24,2% більше відповідного періоду 2019 року. Експорт соняшникового шроту за цей період збільшився на 11,6% [5].

Зростання обсягів виробництва олійно-жирової продукції, на жаль, не впливає на фінансові результати діяльності підприємств. Аналіз фінансової звітності підприємств-лідерів із переробки олійного насіння, сумарна доля яких на ринку становить 85,5%, свідчить, що у 2018 році 38% із них отримали збитки від операційної діяльності (табл. 3).

Таблиця 3

Фінансові результати діяльності досліджених підприємств у 2018 році

№	Показник	Значення
1	Кількість досліджених підприємств, од. – всього: у. т. ч.:	34
	прибуткових	21
	збиткових	13
2	Чистий дохід від реалізації продукції, млн грн.	83568,0
3	Прибуток (збиток) від операційної діяльності, млн грн.	3091,6
4	Рентабельність операційної діяльності, %	3,7
5	Мінімальна рентабельність (найбільша збитковість) операційної діяльності окремого підприємства, %	-80,0
6	Максимальна рентабельність операційної діяльності окремого підприємства, %	40,6

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємств

За даними табл. 3, у 2018 році рентабельність операційної діяльності тридцяти чотирьох підприємств-виробників олії була на рівні 3,7%. При цьому найбільш збитковими були ТОВ «Аграрні інвестиції 2012» (збитковість операційної діяльності становила 80,0%), Бандурський ОЕЗ та Чернівецький ОЖК (відповідно 76,5 та 30,7%). Найбільший прибуток від операційної діяльності було досягнуто ТОВ «Агроком Нова Водолага» (рентабельність операційної діяльності становила 40,6%), ТОВ «ЄТСК» Миколаївський ОЕЗ «Бунге» та «АДМ Іллічівськ» (відповідно 26,0% та 18,7%).

Дослідженням встановлено, що вісім із тринадцяти збиткових підприємств частково або повністю працюють на умовах давальницької сировини. Працюючи з давальницькою сировиною, підприємства-переробники лише компенсують свої поточні витрати, а одержати необхідний для розвитку дохід, сформувати власні оборотні ресурси – не в змозі, оскільки основна частина прибутку передається давальнику сировини.

Більшість підприємств із переробки олійної сировини входять до великих агропромислових груп та холдингів, які найчастіше реалізують вироблену олію власним трейдерам із мінімальною націнкою. Половина з досліджених збиткових підприємств входить до агропромислових холдингів.

Значну частку у власних витратах підприємств становлять енерговитрати. Переробні підприємства олійної галузі чи не єдині, хто в значних об'ємах заощаджує газ, замінюючи його альтернативним видом палива – лушпинням. За останні роки майже всі великі підприємства галузі запровадили технологію виробництва гранул/брикетів та спалювання лушпиння з метою виробництва теплової енергії. Основною перевагою його є висока теплотворна здатність, яка наближається до вугілля, а за зольністю в десятки разів нижче його. Крім того, викиди сірки під час спалювання соняшникового лушпиння практично відсутні, що робить її екологічно чистим паливом. Окрім економії на енергетичних ресурсах реалізація лушпиння соняшнику на виготовлення паливних брикетів може приносити підприємствам олійно-жирової галузі до 50 грн. додаткового прибутку з 1 тонни переробленої сировини.

Ще однією проблемою в діяльності олійно-жирових підприємств є стан матеріально-технічної бази та брак потужностей зберігання. В галузі експлуатується значна кількість морально застарілого, малопродуктивного, фізично зношеного обладнання. В більшості елеваторів насіння зберігається просто насипом на підлозі – в таких умовах дуже складно забезпечити його якість та безпеку. На них відсутнє ефективне транспортне обладнання, яке дає змогу швидко завантажити чи відвантажити сировину.

Низькі темпи оновлення активної чистини основних засобів в останні роки привели до того, що частка зношеного обладнання, яке знаходиться в експлуатації більше 20 років, становить у галузі більше 70%. Подальше зростання виробництва тільки посилить дефіцит потужностей зберігання в Україні. За досягнутих нині обсягів виробництва зернових та олійних культур на рівні 92 млн тонн потужності для їх зберігання становлять в Україні всього 40 млн тонн. При цьому лише 15% елеваторів можуть забезпечити стандарти якості, безпеки та логістики, що відповідають потребам ринку.

Застарілі елеватори споживають великі обсяги ресурсів, що відбивається на експлуатаційних витратах. Витрати на одну тонну зберігання у сучасного елеватора в 2 рази менші, ніж у застарілого (відповідно 7 та 14 доларів за одну тонну зберігання). Такий ефект зумовлений значно меншим обсягом споживання енергоресурсів сучасними елеваторами (7 кВт.-год. на тонну зберігання на сучасному проти 12 кВт-год. – на застарілому), більш компактним розміром сучасних елеваторів (відтак – менші логістичні витрати та менші податки на землю), вищою динамічністю роботи (час завантаження вагону на сучасних елеваторах становить 10–15 хв., а на застарілих – до 2 годин), більш високою продуктивністю праці працівників (за рахунок автоматизації багатьох процесів) [6].

Подальший успішний розвиток підприємств олійно-жирової промисловості можливий під час розроблення стратегічних напрямів діяльності з використанням інновацій, заснованих на науково-технічній перевазі та потребах ринку.

Олійно-добувні підприємства залежать від погодних умов. Такі тенденції, як зменшення кількості опадів, більш посушливе та спекотне літо завдають негативних наслідків виробництву олійних культур, а саме – зниження врожайності соняшнику.

До чинників недобору врожаю олійних культур, у тому числі і соняшнику, належить також порушення основних вимог сівозміни і технології вирощування та недостатня увага до підбору гібриду і якості насіннєвого матеріалу.

За даними платформи EOS Crop Monitoring, станом на 2019 рік значна кількість посівних площ в окремих областях (загалом до 165 тис. га) культивувалася з порушеннями норм сівообігу, призводячи до виснаження родючості земель. В окремих областях майже 70% соняшникових полів засіваються два, а то й більше разів поспіль.

На думку вчених-аграрієв, впровадження нових гібридів із високим адаптивним потенціалом, використання високоякісного насіння і застосування сучасних технологій вирощування має забезпечити високий рівень ефективності виробництва за рахунок значного підвищення врожайності та оптимального рівня посівних площ.

Експерти зазначають про необхідність нині зосередити увагу на органічному виробництві та якості, що значно збільшить додану вартість, та інвестувати кошти у селекцію.

Зростання попиту на рослинні жири та здорове харчування збільшують інтерес споживачів до так званих нішевих олій: горіхової, гірчичної, гарбузової, амарантової. За прогнозом аналітиків, в Україні в 2020 році площі під амарантом становитимуть 20 тис. га, що в масштабах усієї країни не є великими, але ще 3 роки тому амарант вирощували лише на 250 гектарах. Нині в Україні відбувається амарантовий бум, і найспритніші інвестори мають значні прибутки з перспективного амарантового ринку.

Ніші з високим прибутком можливо знайти не лише в малопоширених культурах. Вагомим кроком у підвищенні конкурентоспроможності є збільшення обсягів виробництва високоолеїнових олій та позиціювання їх як продукту преміум-класу, що дає змогу конкурувати з оливковою олією. Експерти стверджують, що високоолеїнова соняшникова олія має низку переваг. По-перше, вона не містить шкідливих транс-жирів. По-друге, має більш тривалий термін придатності і демонструє високу стабільність без гідрогенізації. По-третє, це продукт універсального використання для тривалого смаження та приготування. По-четверте, така олія позитивно впливає на стан здоров'я людини, знижуючи ризик розвитку онкологічних і серцево-судинних захворювань, укріплюючи імунну систему.

Загалом частка насіння високоолеїнових сортів соняшнику на ринку США доходить уже до половини. Західна Європа близько десяти років вирощує високоолеїновий соняшник, засіваючи ним більші площі, ніж звичайним насінням. За площею посівів високоолеїнового соняшника Україна у 2019 році посіла почесне друге місце як у світі, так і у ЄС. Проте це лише 3% від загальної посівної площі соняшника.

Високоолеїнова соняшникова олія має більший попит у країнах Євросоюзу. Це має стимулювати українських аграріїв до розширення посівних площ під такою культурою, що дасть змогу забезпечити стабільний експорт та отримати високу маржу.

Те саме стосується і кондитерського соняшнику. Цей різновид соняшнику багатий білками та амінокислотами, тому його насіння використовується для виробництва халви, козинаків та спортивного харчування. Покупці насіння кондитерського соняшника є як в Європі, так і в Азії.

Висновки. Проведене дослідження сучасного стану підприємств олійно-жирової промисловості України показало, що галузь динамічно розвивається. Ключове значення для цієї галузі має соняшник, який найбільше пристосований для вітчизняних природних кліматичних умов. Експортними культурами вважаються соя та ріпак. Підвищений попит на олію не лише як на експортовану продукцію, а й як на харчовий та технічний продукт внутрішнього ринку зумовлює нарощування переробних потужностей та обсягів виробництва продукції. У свою чергу, попри чималі врожай і площі посівів, випереджаюче збільшення переробних потужностей призвело до дефіциту сировини для переробки та неповного завантаження виробничих потужностей.

Жорстка конкуренція між переробними підприємствами у свою чергу є чинником підтримки рівня закупівельних цін на олійні культури.

Незадовільним є стан розвитку інфраструктури для зберігання, транспортування та продажу олійних культур, що призводить до збільшення логістичних витрат, збільшення ризику втрати сільськогосподарських культур та зниження якості олійних культур та продукції їх переробки.

Враховуючи сучасний стан та основні проблеми розвитку галузі, збереження провідного місця України на світовому ринку олії потребує від підприємств вдосконалення організаційно-економічного, технічного та технологічного, фінансово-кредитного, інформаційного та інноваційного забезпечення, а також значного підвищення якості олійної продукції та відповідність її європейським і світовим стандартам.

Список використаних джерел:

1. Олійно-жирова галузь України. Інформаційно-аналітичний бюлетень олійно-жирової галузі України. Показники роботи за 2019 рік, 2019/20 МР. / за ред. П.Ф. Петік. Харків : КП «Харківська міська друкарня», 2020. 90 с.

2. Робота олійно-жирової галузі в умовах карантину. URL: https://ukroilprom.org.ua/news/robota-oliyno-zhyrovoy-galuzi-v-umovah-karantynu-203/ (дата звернення: 27.07.2020).

3. Офіційний сайт національного наукового центру «Інститут аграрної економіки». URL: http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews (дата звернення: 01.08.2020).

4. Україна та Росія конкуруватимуть за ринки збуту соняшникового шроту. URL: https://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-ta-rosia-konkuruvatimut-za-rinki-zbutu-sonasnikovogo-srotu (дата звернення: 05.08.2020).

5. Експорт з України у січні-червні 2020 року. URL: https://ukroilprom.org.ua/news/eksport-z-ukrayny-u-sichni-chervni-2020-roku-212/ (дата звернення: 06.08.2020).

6. Снеткова А.В. Інвестиції у необоротні активи підприємств олійно-жирової промисловості України: динаміка, проблеми та перспективи. *Інвестиції: практика та досвід.* 2019. № 21. С. 75–83.

References:

1. Petik P.F. (ed.) (2020) *Oliino-zhyrova haluz Ukrainy. Informatsiino-analitychnyi biuleten oliino-zhyrovoi haluzi Ukrainy. Pokaznyky roboty za 2019 rik, 2019/20 MR.* [Oil and fat industry of Ukraine. Information and analytical bulletin of the oil and fat industry of Ukraine. Performance indicators for 2019, 2019/20 MY]. Kharkiv: KP «Kharkivska miska drukarnia»

2. Robota oliino-zhyrovoi haluzi v umovakh karantynu. [The work of the oil and fat industry in quarantine]. Available at: https://ukroilprom.org.ua/news/robota-oliyno-zhyrovoy-galuzi-v-umovah-karantynu-203/ (accessed: 27 July 2020).

3. Ofitsiinyi sait natsionalnoho naukovoho tsentru «Instytut ahrarnoi ekonomiky» [Official site of the National Research Center «Institute of Agrarian Economics»]. Available at: http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews (accessed: 01 August 2020).

4. Ukraina ta Rosiia konkuruvatymut za rynky zbutu soniashnykovoho shrotu. [Ukraine and Russia will compete for the market of sunflower meal]. Available at: https://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-ta-rosia-konkuruvatimut-za-rinki-zbutu-sonasnikovogo-srotu (accessed: 05 August 2020).

5. Eksport z Ukrainy u sichni-chervni 2020 roku. [Exports from Ukraine in January-June 2020]. Available at: https://ukroilprom.org.ua/news/eksport-z-ukrayny-u-sichni-chervni-2020-roku-212/ (accessed: 06 August 2020).

6. Snetkova A.V. (2019) Investytsii u neoborotni aktyvy pidpryiemstv oliino-zhyrovoi promyslovosti Ukrainy: dynamika, problemy ta perspektyvy [Investments in non-current assets of oil and fat industry enterprises of Ukraine: dynamics, problems and prospects]. *Investytsii: praktyka ta dosvid,* no. 21, pp 75–83.